

Poul Madsen og Kristent Fællesskab-bevegelsen i Danmark

Geir Lie er lektorutdannet med kristendoms-kunnskap hovedfag fra Det teologiske Menighetsfakultet i Oslo.

Flere av mine siste artikler i dette tidsskriftet har beskjeftiget seg med enkeltpersoner som røper en læremessig affinitet til den britiske Keswicktradisjonens hellighetsforståelse samtidig som deres ekklesiologi reflekterer en viss arv fra plymouthbrødrene. Jeg vil her presentere den danske Kristent Fællesskab-bevegelsen, hvis grunnlegger Poul Madsen, naturlig nok, også vil vies forholdsvis stor plass.

Madsen er utdannet cand.jur. fra 1940 og jobbet de ti første årene i Centraladministrationen i København.¹ I 1938 ble han gjort oppmerksom på J. Fjord Christensens møter i Teknologisk Institut, hvor han så begynte å gå regelmessig til bibelundervisning.² Før vi går videre inn på Madsens liv og virke er det naturlig med en kortfattet introduksjon av to personer som har fått betydning for hans videre utvikling.

Jesper Fjord Christensen (1868-1956)

J. Fjord Christensen jobbet de første årene etter fullført teologisk utdanning som lærer, "idet han ike anså sig for egnet til at beklæde et præsteembede."³ Senere lot han seg imidlertid overtale og valgte da det lille stedet Askø, med sine rundt 200 innbyggere. Først i 1905 - åtte år etter at han kom til Askø - opplevde presten en kristen

¹ Madsen var "fuldmægtig" i Indenrigsministeriet og var iferd med å avancere til kontor-sjef i det nye Arbejdsministerium da han opplevde seg kalt til heltids forkynnervirksomhet.

² Poul Madsen, intervju datert 19.11.1994. Se også Poul Madsen, "Nogle beslutninger af afgørende betydning for mit liv og virke." *Mod Målet*, jan.-feb. 2006 s. 5.

³ Poul Madsen, "J. Fjord Christensen." *Mod Målet*, des. 1956 s. 1.

omvendelse. Forkynnelsen tok en ny dreining, og Christensen fikk etterhvert rykte på seg som en ualminnelig dyktig bibellærer. I 1916 fikk han dog medias oppmerksomhet rettet mot seg da han “etter megen bøn” følte at han ikke skulle tilkalle lege da datteren fikk kokende vann helt over seg. Christensen var overbevist om at Gud ville gripe inn med helbredelse. Barnevernet var imidlertid av en annen mening og “fjernede barnet fra hjemmet og lod det inlægge til behandling.”⁴

Christensen opplevde etterhvert at hans virke ikke skulle være begrenset til folkekirken og søkte avskjed som prest i 1922. I mange år reiste han rundt i sommerhalvåret, mens han resten av året holdt møter i Teknologisk Institut i København. I denne perioden hadde han en opplevelse av at Gud kom til ham med ordene fra Johannes Åpenbaring 1:11 – “Hvad du ser, skriv det i en bog.” Christensen begynte etter dette å skrive ned prekenene ord for ord. I mange år var Christensens nedskrevne prekener fast innslag i Madsens månedstidskrift *Mod Målet*.⁵

En av grunnene til at Christensen forlot folkekirken, var at han var blitt overbevist om gyldigheten av troende dåp. Selv om møtene i Teknologisk Institut ikke var identifisert med noen lokal menighet, ble man likevel kritisert for å dra troende mennesker ut av den danske folkekirken og inn i de ulike frikirkene. Den karismatiske misjonsforbundsforkynneren Erik Larsson, som hørte Christensen første gang i 1930 og senere selv ble innbudt dit som forkynner, opplevde i ettertid kritikken som delvis berettiget.⁶

Sofie Jørgensen (1886-1987)

I 1936-37 vendte 50 år gamle Anna Sofie Marie Jørgensen hjem til Danmark etter etter å ha virket innen Hudson Taylors China Inland

⁴ *Ibid.*, s. 2.

⁵ Poul Madsen, “Mod Målet.” *Mod Målet*, januar 1961, omslag s. 2.

⁶ Erik Larsson, intervju datert 12.12.1994.

Mission fra og med 1910.⁷ Under oppholdet i Kina hadde hun hadde stått Watchman Nee forholdsvis nær. Mens hun var i Kina, opplevde hun at Gud viste henne hvordan de troende i Danmark var “adskilte fra hinanden, idet alle de forskjellige kirkeretninger havde høje mure, som forhindrede dem i at være det ene Legeme for Herren.”⁸ Mens hun fremdeles var i bønn, opplevde hun å høre Herrens tiltale om å vende hjem til Danmark for primært å be om “at alle disse mure måtte blive brudt ned.”⁹ Jørgensen underrettet China Inland Missions ledelse om beslutningen om å bli løst fra tjenesten. Isteden ble hun bevilget permisjon “idet man regnede med, at det umuligt kunne være Guds vilje, og at hun blod måtte være stille for Gud en tid.”¹⁰ Sammen med en britisk CIM-misjonær, Elisabeth Fischbacher, som også stod Watchman Nee nær, tilbrakte hun ett års tid i bønn inntil det ble klart for dem begge at hun “måtte reise hjem til Danmark og være dette bønnens redskab for Gud der.”¹¹ Hun fikk kontakt med Christensen, som var meget interessert i hva Jørgensen kunne formidle av Nees undervisning. I 1938 utgav Christensen første utgave av den danske oversettelsen *Bibelske menigheder*, som senere kom ut på engelsk under de to titlene *Concerning our Missions* og *The normal Christian Church Life* (sistnevnte tittel i USA). Boken består av en del av Nees taler til sine yngre medarbeidere i Kina og var i utgangspunktet ikke bestemt for offentliggjøring. Christensen skriver imidlertid i det danske forordet:

⁷ Daphne Deen (Oversees Missionary Fellowship, UK), brev til artikkelforfatteren datert 20.02.1996. Se forøvrig i underkant av 30 brev fra Jørgensen i perioden 1915-37 i *Meddelelser*, utgitt av Lærernes Missionsforening.

⁸ Eva Johansen (Give, Danmark), brev til artikkelforfatteren datert 02.03.1996.

⁹ *ibid.*

¹⁰ *Ibid.*

¹¹ *Ibid.*

Naar vi har bestemt oss til at lade [Bogen] udkomme paa Dansk, er Grunden den, at den er et ærligt Forsøg paa at løse det vanskelige Menighedsspørgsmaal og fjerne Partivæsenets Forbandelse fra Herrens Menighed. Der er egentlig intet andet at sige til Forsvar for Bogen, end at den i eet og alt stemmer med Skriften. Den, der ikke vil lade Herrens Ord være øverste Norm og Rettesnor i alle Ting, har Bogen intet Budskap til, men den, for hvem et "Saa siger Herren" afgør alle Spørgsmaal, vil være taknemmelig for denne Haandsrækning til at finde ut af Virvaret.¹²

Høyst sannsynlig var det også gjennom Jørgensen at Christensen i 1939 fikk rede på at Nee befant seg i Europa. Kineseren ble invitert til Danmark hvor man hadde møter på den internasjonale høyskolen i Helsingør. Nees undervisning derfra ble siden gitt ut i bokform under tittelen *The Normal Christian Life*. Boken hevdes å være en av de mest solgte og utbredte kristne bøker på 50-tallet og hadde i 1972 blitt oversatt til 18 ulike språk.¹³

I 1942 ble Madsen overbevist om nødvendigheten av troende dåp og lot seg døpe av Christensen, som halvt spøkefullt bemerket: "Nå er det viktig at ditt hode kommer dypt under vann. Du tenker for mye."¹⁴

Gjennom Christensen og Jørgensen fikk Madsen siden høre om både Nee og den britiske forkynneren T. Austin-Sparks.¹⁵ Madsens bror, John, som oppholdt seg fire år ved London Bible College fra 1946 til 1950,¹⁶ dro ofte til Austin-Sparks menighet på 39 Honor Oak Road og opplevde møtene som usedvanlig givende. Madsen selv besøkte England i 1948, 1949 og 1955¹⁷ og møtte der mange av Nees venner,

¹² Watchman Nee, *Bibelske Menigheder. Tilbakeblik over Arbejdet*. Forkortet Oversættelse fra Kinesisk. (København: Fjord Christensen og Sofie Jørgensen, 1938) s. 3-4.

¹³ Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, sept. 1972 s. 16.

¹⁴ Poul Madsen, intervju datert 19.11.1994.

¹⁵ For nærmere opplysninger om Austin-Sparks, se Geir Lie, "T. Austin-Sparks – a brief introduction." *Refleks* 3-1 (2004) s. 48-52.

¹⁶ Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, juni 1969 s. 15.

¹⁷ Poul Madsen, "Hendes husbond synger hendes lov." *Mod Målet*, august 1960 s. 3.

deriblant Austin-Sparks og dennes svigersønn Angus Kinnear. Madsen skriver:

På grund av sit [Austin-Sparks] usædvanlige blik for det væsentlige i den bibelske åpenbaring kom han uden selv at vide det til at spille en stor rolle i mit liv. Før jeg var begyndt Bibelundervisningen i København i 1949, hørte jeg ham ved et dagligstuemøde i Skotland, hvor vi vel var omkring 10 til stede. Medens jeg lyttede til ham, fik jeg "en ny Bibel" og fornemmede da, hvad bibelsk forkyndelse er. Uden denne hjælp havde jeg næppe kunnet gå i gang med en gennemgang af hele Skriften.¹⁸

Madsens arbeid, som først fikk navnet Hvide Marker,¹⁹ oppstod i København i 1947 i forlengelse av to misjonærers utreise til henholdsvis India og Kina:

En lille kreds av deres venner følte trang til at følge dem med deres forbøn og besluttet seg derfor til at samles regelmessigt en gang om måneden til bøn. Kredsen voksende hurtig, der kom andre kredse til i forskjellige provinsbyer, og i løbet af de ca. 3 år, der er gået, siden den første bedekreds samledes for første gang, er antallet af forbedere for disse missionærer vokset til over 600.²⁰

Etter en tid meldte behovet seg for systematisk bibelundervisning, og i februar 1949 ble denne igangsatt, "bestående i en gjennomgang af hele Bibelen i hovedtræk."²¹ Man startet opp i et privat hjem, men det stadig voksende deltakerantallet gjorde det raskt nødvendig å leie mer egnede lokaler. Den nye virksomheten synes imidlertid å ha blitt møtt med en viss skepsis - iallfall til å begynne med:

¹⁸ Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, juli 1971 s. 16.

¹⁹ Navnet er hentet fra Jesu ord i Joh. 4:35: "Opløft jeres øjne, og se at markene er hvide til høst." (Poul Madsen, "Nytårsbrev." *Mod Målet*, januar 1955, omslag s. 2.)

²⁰ Poul Madsen, "Hvide Marker. En kort redegørelse for arbejdet og dets mål." *Mod Målet*, juni 1950, u.s.

²¹ *Ibid.*, u.s.

Lukkede døre blev åbnet som svar på bøn. Året efter at vi var lukket ude af K.F.U.M. og der var blevet advaret offentligt imod os i Kristeligt Dagblad og sendt skrivelser ud om, at dørene burde lukkes for mig, åbnede Gud samtlige Københavns kirker for os og sluttede med at give os domkirken fem aftener i træk, alt som svar på bøn. Hundredevis af mennesker søgte da frelse, uden at vi havde sat nogen pressekampagne i gang, uden at vi betalte så meget som en krone til annoncering eller til mødelokaler - alt blev os givet fra oven som svar på bøn.²²

Kontorsjef Niels Sørensen, som ledet møtene i Teknologisk Institut fram til sin død i 1946, havde startet månedstidskriftet *Det salige håb* i 1939. Siden den finsk-svenske forkynneren Frank Mangs hadde holdt møter sammen med J. Fjord Christensen og flere ganger hadde uttrykt ønske om å ha et organ i Danmark, spurte Sørensens enke om Mangs kunne tenke seg å ta over tidskriftet. Mangs hadde imidlertid ikke kapasitet til dette, og i 1947 tok dermed 30 år gamle Poul Madsen ansvaret for tidskriftet som så fikk navnet *Mod Målet*.²³ Madsen skriver:

En nat sagde Herren imidlertid ganske tydeligt til [Sørensens enke], at hun skulle tilbyde mig forlaget, og da hun henvendte sig til mig, forstod jeg, at det var et kald fra Herren.²⁴

Allerede i februar 1950 begynte Madsen dessuten med tilsvarende undervisning i Odense. Det var til å begynne med ikke aktuelt å arrangere søndagsmøter/gudstjenester i og med at slike møteformer ble regnet som "et typisk kirke- og menighedsanliggende - og Hvide Marker er netop ikke nogen kirke eller menighet."²⁵ Tvert imot ble det hevdet å ligge "ganske utenfor Hvide Markers oppgave at danne menighet."²⁶

Fra og med 1. januar 1955 falt betegnelsen "Hvide Marker" bort og man tok navnet Kristent Fælleskab, inspirert blant annet av versene i

²² Poul Madsen, "Et tilbageblik." *Mod Målet*, sept. 1971 s. 3.

²³ Madsen, intervju datert 19.11.1994.

²⁴ Poul Madsen, "Et vidnesbyrd." *Mod Målet*, jan. 1963, omslag s. 2.

²⁵ Poul Madsen, "Hvide Marker (2). En kort redegørelse for arbejdet og dets mål." *Mod Målet*, juli 1950 s. 13.

²⁶ *Ibid.*

Filemon 6²⁷ og Fil. 1:5.²⁸ Man var fremdeles bevisst på at menigheten som sådan var “dannet af Helligånden” og bestod “af alle de troende i København.” Man kunne ikke melde seg inn i Kristent Fælleskab, og ingen ville kunne innskrives i noen menighetsprotokoll.²⁹ Madsens økumeniske holdning kom også til uttrykk gjennom forsikringen om at møtedeltakere som følte at de skulle “stå sammen med trossøskende andre steder i vor store by,” skulle slippe å frykte “at der fra vor side skal blive gjort noget forsøg på at ‘kabre’ ham eller hende.” Madsen påla forøvrig disse ikke å støtte “bibelundervisningen økonomisk ved at lægge gaver i bøsseerne, hvis det sker på bekostning af den forsamling, de har deres åndelige hjem i.”³⁰ Madsens månedstidskrift refererer forøvrig også til fellesmøter med både Indremisjonen, Misjonsforbundet, Baptistsamfunnet og Den apostolske Kirke.³¹ “Vi har erfaret, at det, der forener os, er sterkere end det, der adskiller os,” skriver han ved en annen anledning. Madsen kunne også komme med følgende selvkritikk av egen virksomhet: “Der finnes blandt mange lutherske venner en stille hellighed, en ukunstlet beskedenhed, en bæven for Gud, som man nok kan savne, hvor man er blevet dus-kammerat med Gud og ikke viger tilbake for at vidne om, at man ejer ‘det fulde evangelium’.”³²

²⁷ “Sammen med dem eier du troen, og det er min bønn at den må være virksom og gi deg større innsikt i det gode vi skal gjøre for Kristus.”

²⁸ “For fra første dag og helt til nå har dere vært med i arbeidet for evangeliet.”

²⁹ Poul Madsen, “Nytårsbrev.” *Mod Målet*, jan. 1955, omslag s. 2.

³⁰ Poul Madsen, “Redegørelse for bibelundervisningen.” *Mod Målet*, sept. 1959 s. 13.

³¹ Kristent Fælleskab har et baptistisk dåpssyn, men hevder likevel at “de, der af hjertet kan hvile i deres barnedåb, påtvinges bestemt ingen dåb.” Dermed skal ikke dåpen “skille Guds børn fra hinanden.” (Dorthe Vestergaard, “Ordet og bønnen er noget fundamentalt i Kristent Fælleskab.” *Udfordringen*, 11. januar 1990 s. 8.)

³² Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, april 1972 s. 15.

Interaksjon med britiske trosfeller

Madsen opplevde tidlig at kristenfolket i England hadde en langt bedre bibelforståelse enn dets trosfeller i Danmark. De troende i England syntes forøvrig langt mer systematisk i sin bibellesning. Sannsynligvis allerede i 1948 hadde Madsen blitt venn med Charles J. B. Harrison, som forøvrig også var influert av Austin-Sparks.³³ Harrison gjennomgikk hele Bibelen i løpet av 1 uke ved hjelp av 'store overskrifter'.³⁴ Inspirert av "min kære broder C.J.B. Harrison, der besøgte os i København i efteråret 1951 og holdt en række møder sammen med os," utarbeidet Madsen en skjematisk oversikt over de ulike bøkene i Bibelen. Disse ble i løpet av en periode på 5½ år presentert i *Mod Målet*.³⁵ I 1955 kom for øvrig materialet også ut i bokform under tittelen *Bibeloversigterne. En skematisk oversigt over og kort analyse af hver bog i Bibelen*.³⁶

Om ikke Madsen kan peke på noen konkret frelsesopplevelse,³⁷ er han likevel bevisst en religiøs oppvåkning i gymnasårene. Litt etter litt "vågnede en længsel efter god opbyggelig litteratur, der kunne hjælpe mig i mit trosliv." På dette tidspunkt visste han ikke "at kristendom kunne være andet end den evangelisk-lutherske gode gamle danske folkekirke, hvor jeg havde lært så meget - den gang

³³ Se forøvrig Harrisons artikler i Austin-Sparks tidsskrift *A Witness and A Testimony*, eksempelvis "God's Final Movement," juli 1955 s. 84-89; *idem*, "The Significance of the Holy Spirit's Coming and Presence," nov. 1957 s. 135-139.

³⁴ Poul Madsen, intervju datert 19.11.1994.

³⁵ Poul Madsen, "Nogle ord om bibelskemaerne." *Mod Målet*, august 1955, s. 12.

³⁶ Madsen, 1955. Se også Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, des. 1968 s. 16: "En finsk oversættelse af Bibeloversigten er nu udkommet. Bibeloversigten anvendes i adskillige bibelskoler og af teologiske studenter rundt om i Skandinavien." Se også Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, jan. 1969 s. 17: "En lærerskole i Bergen bestilte for nylig 76 eksemplarer av Bibeloversigten."

³⁷ Poul Madsen, intervju datert 19.11.1994.

levede kæmperne nemlig endnu i folkekirken.” Gjennom forbindelser utenfor folkekirken kom imidlertid Madsen snart i kontakt med Kirkeklokkens forlag,³⁸ som tross forankringen i folkekirken – “så det som en oppgave at udgive opbyggelige bøger af ikke-luthersk observans, især angelsaksisk Keswick-præget opbyggelseslitteratur.”³⁹ Madsen kastet seg så over biografiske fremstillinger av 1800-tallets hellighetsforkynnere som Johann Blumhardt, Charles Finney, R.A. Torrey, D.L. Moody og Andrew Murray. I *Mod Målet* finner vi dessuten artikler av A.J. Gordon,⁴⁰ A.B. Simpson,⁴¹ E.M. Bounds⁴² og Jessie Penn-Lewis.⁴³ En rekke kjente kristne lederskikkelser har deltatt ved flere av Madsens årlige sommerstevner på Nyborg Strand fra og med 1951, derav forkynnere som dr. Martin Lloyd-Jones,⁴⁴ Francis Schaeffer,⁴⁵ T. Austin-

³⁸ “Bladet Kirkeklokken udkom første gang i 1888 som et udslag af, at en kreds af kristne i København, domineret af præster i folkekirken, ønskede at gøre noget nyt. Man ville kalde folk til kirke, men man ville også bl.a. afhjælpe et socialt behov blandt byens børn.” Smørgrosserer Thorvald Plum var med i initiativgruppen, og da de øvrige etterhvert falt fra, ble det han som tok initiativet til *forlaget* Kirkeklokken som begynte å utgi de første bøkene på slutten av forrige århundre. “KMI’s årsmøde.” *Godt Budskab*, juni 1994 s. 2. Se også Christian Svendsen, “100 år.” *Godt Budskab*, 7. okt. 1988 s. 1-2, 7, 10.

³⁹ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, mai 1973 s. 15.

⁴⁰ Adoniram Judson Gordon, “Sædekorn.” *Mod Målet*, mai 1959, u.s.

⁴¹ Albert Benjamin Simpson, “Snævre passager.” *Mod Målet*, april 1968 s. 5-8, 13-14; *idem*, “De medarbejdere vi ønsker.” *Mod Målet*, feb. 1969 s. 14.

⁴² E.M. Bounds, “Gud søger mænd.” *Mod Målet*, aug. 1966 s. 3-4.

⁴³ Jessie Penn-Lewis, “Hvor dybt skal korset gå?” *Mod Målet*, juli 1950 s. 9-12; *idem*, “Sønderbrudt.” *Mod Målet*, jan. 1953 s. 8-10; *idem*, “Højt over alle.” *Mod Målet*, feb. 1955 s. 12. For nærmere informasjon om Penn-Lewis, se Geir Lie, “Jessie Penn-Lewis – en kortfattet introduksjon.” *Refleks* 2-1 (2003) s. 31-40.

⁴⁴ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, sept. 1966 s. 18.

⁴⁵ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, jan. 1969 s. 16.

Sparks,⁴⁶ Bakht Singh,⁴⁷ Stephen Kaung og Witness Lee.⁴⁸ Flere av disse hadde forøvrig stadig artikler i Madsens månedstidskrift. Også Madsens artikler ble trykt i utenlandske tidskrifter, som Harry Fosters *Toward the Mark*, hvilket etterfulgte Austin-Sparks *A Witness and A Testimony*⁴⁹ ved sistnevntes bortgang i 1971.⁵⁰ I sine yngre dager ble Madsen influert av Austin-Sparks betoning av korsets subjektive virkning i den troendes liv. Han bifalt dessuten sistnevntes forståelse av menigheten som et åndelig felleskap. Felleskapet mellom de troende er primært en organisme, ingen organisasjon:

De første kristne var en stor åndelig familie, ukomplicerede og enkle. Familien omfattede alle dem, der var "født på ny" og derfor ejede Guds Ånd, hverken flere eller færre. Den familie kunne man ikke indmelde seg i. Enten var man født medlem, eller også var intet medlemskab muligt.⁵¹

Om Madsen i sin tidlige ungdom var influert av mange av lederne innenfor den såkalte Keswick-bevegelsen, opplever han i ettertid undervisningen om å "regne seg som død for synden" som for

⁴⁶ Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, juni 1969 s. 18.

⁴⁷ Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, nov. 1969 s. 15.

⁴⁸ Poul Madsen, "Witness Lee's og Stephen Kaungs besøg." *Mod Målet*, april 1958 s. 13.

⁴⁹ Austin-Sparks gav ut tidsskriftet i perioden 1927-71.

⁵⁰ Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, okt. 1980 s. 8. *Toward the Mark* ble utgitt i perioden 1972-89. Madsens regelmessige bidrag følger tidsskriftet fra begynnelse til slutt. Hans første bidrag var "What can we do," mars-april 1972 s. 27-29 mens siste artikkel gjaldt "The Spirit of Truth" sept.-okt. 1989 s. 91-94. Sporadiske artikler av Madsen kunne også forekomme i *A Witness and A Testimony*, som "The Spirit of Faith," jan.-feb. 1971 s. 6-8; "The Characteristics of the Word of Faith," mars-april 1971 s. 32-35; "The Reality of the Word of Faith," mai-juni 1971 s. 55-56 og juli-aug. 1971 s. 79-81.

⁵¹ Poul Madsen, *Kristent Fælleskab. En redegørelse* (København: Forlaget Mod Målet, 1967) s. 4-5.

skjematiserende. Livet med Gud består ikke primært av teknikker som kan tillæres. Vi må søke Gud personlig, mener han idag.⁵²

Madsen var, som allerede nevnt, personlig venn av Austin-Sparks svigersønn Angus Kinnear. Begge britene besøkte Danmark etter at Madsen hadde begynt med søndagsmøter i København.⁵³ Austin-Sparks hadde vært en tur på Taiwan og i Hong Kong og var veldig grepet av det han hadde sett av menighetsbyggende arbeid inspirert i forlengelse av Watchman Nees tidligere virksomhet i Kina.⁵⁴ Austin-Sparks oppmuntret Madsen til selv å dra til Østen for å la seg inspirere. Madsen kjente allerede til både Watchman Nees menighetsbyggende arbeid i Kina og Bakht Singhs tilsvarende gjerning i India. Allerede i 1947 da bønnegruppen startet opp i København

blev vennerne i Den lille Flok hurtigt nogle av dem, vi særlig følte ansvar for. Vi havde en følelse af, at Herren brugte dem ud over det sædvanlige, og det var en forret at stå med dem i trofast og ansvarsbevidst forbøn. Senere hørte vi også om Bakht Singh's arbejde i Indien, og den samme fornemmelse af, at vi havde et åndelig medansvar for hans gerning, greb mange af os.⁵⁵

Poul Madsen versus Witness Lee

Etter innbydelse fra Taiwan og India dro Madsen og hustru sammen med Austin-Sparks i begynnelsen av 1957. I ettertid karakteriserer

⁵² Madsen, intervju datert 19.11.1994.

⁵³ *Ibid.*

⁵⁴ Austin-Sparks benyttet en hel preken under Madsens sommerstevne på Nyborg Strand i 1956 til å dele erfaringene fra Taiwan. (Austin-Sparks, "Guds gerning på Formosa," i: *Højt i det himmelske. Kristent Fællesskabs sommerstævne 1956* [København: Forlaget Mod Målet, 1956] s. 35-37.) Se også diverse artikler av Witness Lee i Austin-Sparks tidsskrift *A Witness and A Testimony*, eksempelvis "A God Who Hides Himself," nov. 1956 s. 129-132; "Spiritual Experience," mars 1957 s. 35-40.

⁵⁵ Poul Madsen, "Rejsebrev nr. 1." *Mod Målet*, mars 1957, omslagets s. 2. .

Madsen besøket som en skuffelse.⁵⁶ På Taiwan møtte han blant annet Witness Lee, som hadde gigantiske møter som samlet 5000 mennesker til nattverd. Madsen ble møtt av 1000 kinesere som sang for ham og hans hustru. I løpet av de 6 ukene de tilbrakte på Taiwan ble de mer og mer både forundret og urolige. Under en sammenkomst henvendte plutselig Lee seg til Madsen med spørsmålet: “What is the local church?” Madsen svarte at den lokale menighet er summen av alle gjenfødte kristne innenfor et gitt geografisk område. Lee ‘korrigerte’ ham så offentlig ved å ramse opp 10 punkter som måtte være tilstede før en lokal menighet kunne anees å være konstituert, deriblant at man måtte ha rettelig innsatte eldste. Madsen grep imidlertid ordet på nytt og utbrøt “I totally disagree!” Madsen opplevde mer og mer at Lee istedetfor å lede en kristen menighet hadde etablert en organisasjon preget av jernstyre og eksklusivitet.

Når vi ser bort fra det karakteristiske kultursjokket som møter de fleste førstegangsreisende i den såkalt tredje verden,⁵⁷ var tonen i reisebrevene likevel overveiende positiv: “Men overalt er vi blevet modtaget med rørende hjertelighed.”⁵⁸ Selv Madsens observasjon av den “åndelige opdragelse” i menigheten hvor de nyomvendtes “personlige ønsker og tilbøjeligheder og særmeneringer må lægges til side for det langt større at

⁵⁶ Madsen, intervju datert 19.11.1994. Skuffelsen over at forventningene ikke ble innfridd på Taiwan innebar også en skuffelse over Austin-Sparks. Det er derfor ingen tilfeldighet at sistnevnte, til tross for sin deltakelse på Madsens sommerstevne både i 1954 og 1956, ikke ble invitert tilbake før 1969. (Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, juni 1969 s. 18.)

⁵⁷ “Her er en mængde cyklerickshaw’er. Jeg fik en tur forleden dag i en af de, men jeg håber ikke, at jeg fik for mange lopper fra den.” (Poul Madsen, “Rejsebrev nr. 6.” *Mod Målet*, april 1957, u.s.) “Vi er blevet inkvarteret på byens fineste hotel. Vi bor i et dejligt værelse, hvor der ikke er gjort rent de sidste måneder. Heldigvis kan vi regne med, at der blev skiftet sengetøj ved det kinesiske nytår for ca. en måned siden, så mere end 30 kinesere har der ikke ligger [sic] i dette sengetøj før os. Vi overvejer at gå i seng med regnfrakker på!!” (Poul Madsen, “Rejsebrev. nr. 7.” *Mod Målet*, april 1957, omslagets s. 2.)

⁵⁸ Poul Madsen, “Rejsebrev nr. 8.” *Mod Målet*, april 1957 s. 13.

tjene helheden, d.v.s. tjene Kristus i hans legeme,”⁵⁹ synes positivt referert. Først på et langt senere tidspunkt kommer Madsens uro til overflaten:

Som tidligere omtalt er mange af forsamlingerne på Formosa blevet splittet. De har været gennem smertefulde kampe, og der foregår fortsat meget, som volder sorg og bedrøvelse. Det gælder i det hele taget det store arbejde, som er knyttet til Watchman Nees og Witness Lees navne. Overalt i Det fjerne Østen er disse forsamlinger i store interne vanskeligheder.⁶⁰

Noe senere gjør så Madsen oppmerksom på at Witness Lee har forlatt Taiwan og flyttet til USA:

⁵⁹ Poul Madsen, “Rejsebrev nr. 9.” *Mod Målet*, april 1957 s. 13. Flere indisier på at Madsen neppe kan ha opplevd bare “skuffelse” i Østen, er at Witness Lee deltok på sommerstevnet på Nyborg Strand i 1958. (“Åbent hus.” *Mod Målet*, okt. 1958.) Lees prekener ble forøvrig samlet og gitt ut under tittelen *Livets træ*. (“Bestilling af bøger.” *Mod Målet*, des. 1958 s. 11.)

⁶⁰ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, nov. 1968 s. 18. Allerede i oktobernummeret av *Mod Målet* i 1961 møter vi imidlertid de første forsiktige hentydninger om at alt kanskje ikke var som det skulle på Taiwan. I artikkelen “Hvad ser du?” skriver Madsen: “Man møder i dag her og der mennesker, som gør Watchman Nee’s ord til normen for, hvorledes der bør arbejdes i Guds rige. De misforstår ham komplet. Han vil lige så nødigt som alle andre Åndens mænd skabe et nyt læresystem, et nyt bogstavsystem, hvorefter alle sig haver at rette. Dette gælder også hans uden tvivl bibelske lære om den lokale menighed. Man møder mennesker, der er alt for beherskede af, hvad de mener at have lært af Watchman Nee. Menigheden opbygges aldrig, hvor bogstaven - end ikke den rette bogstav - er herre, men kun hvor Ånden er Herre - og Ånden sprænger alle systemer, også de allerrigtigste, og fører os fram ad *livets* forunderlige vej - hvilket netop er, hvad også Watchman Nee selv ønsker. Læs derfor alle hans bøger med skønsomhed og inddrik ikke bogstaven, men Ånden!”

Denne rigt udrustede mand følger nu en ny linie for arbejdet, som mange har svært ved at acceptere. Han behøver megen forbøn, at hans rige udrustning og vældige energi må blive anvendt på allerbedste måde for den Herre, som han af hjertet vil tjene. Watchman Nees navn knyttes nu til en del, som mange mener, han ikke selv ville godkende, om han var fri og kendte det.⁶¹

Til tross for en fremdeles ærbødig omtale av de kinesiske lederne, konkretiseres Madsens uro for hver gang de samme personer omtales i *Mod Målet*:

Witness Lee og Stephan [sic] Kaung har fået amerikansk statsborgerret. De arbejder med vældig energi og samler hundredvis af mennesker. Jeg føler en dyb bekymring, når jeg tænker på deres arbejde, idet det for mig ser ud, som om de er kommet ind i noget skæbnesvangert eksklusivt og sekterisk, deres rige udrustning til trods. Vi må ikke glemme dem i vore bønner.⁶²

Etter å ha lest Nees bok *The normal Christian Church life*⁶³ mener Madsen i ettertid å kunne se en kime til den eksklusivitet han ble vitne til rundt Witness Lees arbeid på Taiwan. Etter at Lee siden flyttet til USA og ble enda mer ytterliggående, undrer Madsen på om også *denne* utviklingen er et direkte resultat av at Lee følger

⁶¹ Poul Madsen, "Hva ser du?" *Mod Målet*, mai 1970 s. 18. Se også Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, sept. 1972 s. 16: "Det bør måske tilføjes, at der ud over de ovennævnte bøger af Watchman Nee er udsendt adskillige andre i hans navn i U.S.A. Han tages nu til indtægt for sekteriske og ekstreme synspunkter, som han aldrig selv ville have godkendt, og hans navn benyttes på en uåndelig og uforsvarlig måde."

⁶² Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, aug. 1973 s. 18.

⁶³ Boken er også kjent under tittelen *Concerning our Missions* og ble oversatt til dansk under J. Fjord Christensen som *Bibelske menigheder*.

prinsippene slik de utlegges i ovennevnte bok av Watchman Nee.⁶⁴ Madsen opplever at det av Nees undervisning som samler seg om korsets budskap og dets betydning for den enkelte troende, har hatt positiv innflytelse mange steder, men han ser også en fare i en overbetoning av det subjektive. De menighetsrelaterede bøkene, hvor menigheten blir forkynnelsens gjenstand, har imidlertid hatt skadelige virkninger.⁶⁵

⁶⁴ “På det tidspunkt [Watchman Nee besøkte Danmark i 1939] hadde han utgivet et vidnesbyrd om sit arbejde under titlen ‘Concerning our Missions’ (angående vort kald og vor gerning). Det var - således som det udtrykkelig fremgår af titlen - et *vidnesbyrd* om, hvorledes Gud havde ledet ham i arbejdet med at opbygge lokale forsamlinger, men det var ikke hans mening, at bogen skulle opfattes som en *lærebog* i nytestamentlig menighedsliv. Desværre blev den af mange opfattet således (på dansk blev den derfor utgivet under titlen ‘Bibelske menigheder’), hvilket har medført en del forvirring adskillige steder, især hvor man helt bogstaveligt og slavisk har fulgt bogens anvisninger.” (Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, sept. 1972 s. 15.)

“Her er et andet vigtigt område, hvor mange har læst alt for mange bøger og derfor ikke hørt, hvad Herren personligt ville sige dem. De vidste jo fra bøgerne, hvad han burde sige! Nogle har i bøgerne [Nees bøger om menigheten] læst en mengde om, at uden ældste er der ingen menighed. Andre har læst, at hvis man ikke har bopæl i samme kommune, hører man ikke til i samme menighed. Andre igen har læst noget tredje.” (Poul Madsen, “De mange misforståelser.” *Mod Målet*, april 1970 s. 4.) Sannsynligvis alluderer Madsens kritikk her vel så mye til danske *Witness Lee-tilhengere*, som f.eks. Marius Johansen (med opprinnelig bakgrunn fra henholdsvis Teknologisk Institut og Kristent Fællesskab) og Ellenhardt Lak (med opprinnelig bakgrunn fra henholdsvis Apostolsk Kirke og Kristent Fællesskab). Blant annet disse to tok initiativ til en ny utgave av Watchman Nees bok *Bibelske menigheder*, som nå fikk tittelen *Det normale Kristne Menighedsliv*.

⁶⁵ Madsen, intervju datert 19.11.1994.

Bakht Singh

På vei hjem fra Taiwan møtte Madsen Bakht Singh i India. Singh hadde på det tidspunkt grunnlagt flere hundre menigheter. Disse var enkle, "primitive forsamlinger" hvor både evangelisasjon og nattverdsfelleskapet ble poengtert. Om oppholdet på Taiwan hadde blitt positivt omtalt i *Mod Målet*, syntes møtet med Singh å ha vært enda mer oppløftende:

Bakht Singh er en af de største personligheder, vi har truffet, den mest interessante på denne rejse. [...] Han er fuldstændig upåvirket og uimponeret af Vesten, men helt åben og fri. Arbejdet her synes umiddelbart at have endnu større udviklingsmuligheder end det på Formosa, idet det dels er mere originalt, dels mindre organiseret. Forsamlingerne, af hvilke der er hundredvis, er ikke ensartede eller ensrettede. I hver enkelt by har Gud ledet dem på en speciel måde.⁶⁶

Bakht Singh vokste opp i en tradisjonell sikh familie. Til tross for at han betegner seg som bitter fiende av all kristendom helt fra barndommen av, gikk han 5 år på en misjonsskole i Punjab. Etter avlagt eksamen i 1926 bar det så til England hvor Singh "begyndte at læse på den polytekniske læreanstalt i London."⁶⁷ Etter et kort opphold i Canada i 1928 dro han så tilbake året etter for å "avslutte en bestemt uddannelse."⁶⁸ Av en venn fikk han låne et nytestamente hvis budskap straks grep ham. 16 desember 1929 betegner han så som sin personlige frelsesopplevelse.⁶⁹ 3 år senere ble han døpt i Vancouver og reiste deretter "fra sted til sted og aflagde mit vidnesbyrd."

Etter 7 års fravær vendte han så tilbake til India i 1933 som utdannet ingeniør. Singh var innstilt på å leve et behagelig liv, men etter en lengre "kamp med Gud" ble han villig til å gi Gud "alle mine penge" bare han fikk jobbe som ingeniør. Han opplevde imidlertid Herrens gjensvar: "Jeg vil ikke have dine penge, jeg vil have dig!" Det hele endte med at Singh kapitulerte, knelte og overgav seg til Guds kall:

⁶⁶ Poul Madsen, "Rejsebrev nr. 13." *Mod Målet*, mai 1957 s. 13.

⁶⁷ Bakht Singh, "Uudsigelig glæde." *Mod Målet*, januar 1955 s. 5.

⁶⁸ Bakht Singh, "Uudsigelig glæde." *Mod Målet*, jan. 1955 s. 9.

⁶⁹ Bakht Singh, "Hans kærlighed og omsorg." *Mod Målet*, juni 1955 s. 2-3.

forkynneroppgaven.⁷⁰ Gud hadde imidlertid på forhånd gitt ham følgende tre direktiver: “Giv først afkald på alle dine krav på ejendom i Punjab og tal aldrig med noget menneske om, hvad du behøver. For det andet: Slut dig aldrig til nogen kirke, noget missionselskab eller nogen forsamling. Og for det tredje: Læg aldrig dit eget program!”⁷¹ Singh begynte med å dele ut kristne traktater i Karachi i det nåværende Pakistan. De første årene holdt han hovedsaklig friluftsmøter og hjalp angivelig hundrevis av mennesker til å ta en beslutning for Kristus. Det viste seg at de tradisjonelle kirkesamfunn var ute av stand til å ta hånd om de nyomvendte, og Singh så seg nødt til å samle de troende “i lokale forsamlinger etter Det nye Testaments mønster.”⁷² Singh har grunnlagt omlag 400 menigheter i India, og alle er økonomisk selvhjulpne. Madsen refererer:

Det er et stort vidnesbyrd, at disse forsamlinger, der gjennomgående består af fattige, aldrig beder mennesker om økonomisk hjælp. Ja, de går så vidt, at de ikke tillader venligtsindede mennesker, der ikke er født på ny, at give gaver til arbejdet.⁷³

Singh besøkte Danmark og forkynte sammen med Madsen blant annet i 1957, 1965 og 1969.⁷⁴ Inderens suksess i hjemlandet synes imidlertid å ha avtatt etter hvert på grunn av den “sentraliserte autoritetsutøvelsen”. Han var selv juridisk eier av alle menighetsbygningene, noe som har skapt problemer.⁷⁵

⁷⁰ Bakht Singh, “Uudsigelig glæde.” *Mod Målet*, feb. 1955 s. 3-4.

⁷¹ Bakht Singh, “Hans kærlighed og omsorg (2).” *Mod Målet*, juli 1955 s. 13.

⁷² Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, okt. 1965 s. 16.

⁷³ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, juli 1966 s. 16.

⁷⁴ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, jan. 1970 s. 18

⁷⁵ Madsen, intervju datert 19.11.1994.

Poul Madsen – anti-karismatisk?

Madsen har blitt beskyldt for å være “anti-karismatisk,”⁷⁶ og det hevdes at Kristent Fælleskab har opplevd en forholdsvis stor avgang både til pinsebevegelsen⁷⁷ og den karismatiske fornyelse som sådan. Den britiske legen Michael Harry møtte Madsen i Austin-Sparks menighet på Honor Oak Road i London. I 1961 flyttet han til Danmark hvor han blant annet hadde forkynneransvar i Kristent Fælleskab fram til 1965.⁷⁸ I august samme år deltok Harry på Full Gospel Business Men’s Fellowship Internationals første samling i Europa, i Martin Lloyd-Jones menighet Westminster Chapel i London.⁷⁹ Etter prekenen gikk Harry fram til forbønn og mottok Den Hellige Ånd “i tro”. Tungemålgaven opplevde han imidlertid ikke i funksjon før han var tilbake i København igjen. Det ble raskt et brudd mellom ham og Madsen, og Harry valgte å melde seg inn i den danske folkekirken.⁸⁰

⁷⁶ Hans Kristian Neerskov, intervju datert 12.12.1994. Neerskov begynte sammen med andre unge fra Emdrup Kirke (folkekirken) å gå på Madsens ungdomsmøter – ‘Hvide Marker’ i 1951. Neerskov identifiserte seg med Kristent Fællesskab fram til 1959. Han har siden virket som pinseforstander både på Jylland og i København og var siden fulltidsengasjert innenfor Dansk Europamisjon.

⁷⁷ Allerede i 1956 ble Madsens bok *Helligåndens væsen og virke* (København: Forlaget Mod Målet) utgitt. Innledningsvis i boken (s. 7.) polemiserer Madsen mot kristne [pinsevenner] som med utgangspunkt i Acta 1:8 nærmest behandler Guds Ånd som om han ikke var “en guddommelig person, evig, uskabt, som Faderen og Sønnen.” Ifølge Madsen mener de “at kunne slutte, at Helligånden [kun] er en kraft, som kommer fra Gud, en velsignelse, som han skænker sine.”

⁷⁸ Se forøvrig Harrys artikler i *Mod Målet*, eksempelvis “Kristi legeme” (des. 1962 s. 2-4) og “Den gode hyrde” (jan. 1962 s. 11-13).

⁷⁹ Michael Harry, *Åndelig fornyelse* (København: Forlaget Scandinavia, 1982) s. 40-41.

⁸⁰ Michael Harry, intervju datert 10.12.1994.

“Anti-karismatisk” er dog svært negativt ladet. Om Madsen utvilsomt er en person med sterke meninger, har han likefullt mot til å ta offentlige oppgjør ikke bare med andre, men også med seg selv:

Nogle venner i Norge, hvis ord har vært for mig, har ladet mig forstå, at de blev bedrøvet over, at jeg for nogle måneder siden i disse spalter rejste spørgsmål om værdien af alt, der ikke direkte havde med den lokale menighed at gøre. Jeg har læst mine bemærkninger igennem igen og kan godt fornemme, hvad mine norske venner siger. Mine udtalelser var alt for kategoriske og kunne derfor virke provokerende, som om jeg ville kassere alt andet. Dette var selvfølgelig ikke min mening, og jeg er bedrøvet over at have udtalt mig så klodset, at det på tryk tager sig ud som en ukærlig dom over andre. Tilgiv mig dette!⁸¹

Madsen hevder forøvrig at han “har været meget iblandt pinsevennerne og vennerne fra Apostolsk Kirke.” Sigurd og Anna Bjørner var personlige venner, som ofte besøkte Madsens møter.⁸² Dessuten deltok de norske forkynnerne Lyder Engh, Thoralf Gilbrandt og Martin Ski på Madsens sommerstevne i 1967.⁸³ Likefullt finner Madsen alvorlige *teologiske* betenkeligheter med

⁸¹ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, mai 1969 s. 16. Se også Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, mai 1967 s. 15: “Når gode venner føler noget sådant, er der grund for mig til at ransage mig selv, thi jeg vil ikke være med til at såre og bedrøve Guds børn, men søge at være sandheden tro i kærlighed. Jeg har derfor gennemgået mine artikler på ny, og jeg må erkende, at jeg har anvendt udtryk, der har kunnet opfattes som kolde, ukærlige nålestik. Det vil jeg af hjertet bede om tilgivelse for. Jeg føler mig dømt af 1. Kor. 13:1-2. Mit syn på den økumeniske bevægelse er uforandret, men jeg vil ikke, at mine ord skal virke hårde og ubroderlige.”

⁸² Poul Madsen, “Helligåndens virke.” *Mod Målet*, mars 1972 s. 6.

⁸³ “Nyborg Strand.” *Mod Målet*, aug. 1968 s. 7.

både pinsebevægelsen og den karismatiske fornyelse.⁸⁴ Han avviser uttrykket “Åndens dåb” som ubibelsk. Bibelen taler nemlig verken om at Ånden skal døpes eller at han døper: “Det gør derimod vor Herre Jesus. Han døber med Helligånd og ild.”⁸⁵ Dette bibelske uttrykk forstås av Madsen som en referanse til menigheten:

Både dåb i vand og dåb i Ånden forudsætter altså, at der er et *legeme*, der kan nedsænkes. Hvad dåb i vand angår, må jeg komme med mit fysiske legeme og lade dette nedsænke i vandet. Hvad dåb i Ånden angår, har jeg ikke selv noget åndeligt legeme, jeg kan komme med; men der findes eet, og kun eet åndeligt legeme, der er blevet nedsænket og altså døbt i Guds Ånd, og det er Kristi åndelige legeme, hans menighed. I samme grad som jeg er et lem på dette legeme og lever som et lem på legemet, har jeg delagtighed i Åndens dåb.⁸⁶

⁸⁴ Se blant annet Madsens polemikk mot overdreven fokus på troshelbredelse i *Helligåndens væsen og virke* s. 51: “Bibelen taler om gaver til at helbrede, men den taler ikke om helbredelsesprædikanter eller helbredelsesevangelister. Og Bibelen taler aldrig om helbredelse på en sådan måde, at redskabet kommer i forgrunden. Ej heller ser vi noget sted i Bibelen, at den, der blev brugt til helbredelse, selv skabte sensation om sit navn eller sit arbejde. I vore dage er der meget farlige strømninger i gang på dette område. Visse evangelister har på en uåndelig, ofte usmagelig måde bragt helbredelsen af syge frem i et lys, som slet ikke tilkommer denne side af evangeliet, og har herigennem voldt stor skade og ført mange ud i svære skuffelser.”

⁸⁵ Poul Madsen, “Helligåndens virke.” *Mod Målet*, mars 1972 s. 3.

⁸⁶ Poul Madsen, “Døbt med Ånden.” *Mod Målet*, sept. 1963, omslagets s. 2-3. Madsen skriver videre: “Åndens dåb er *altid* knyttet til Kristi legeme, og kun i samme grad vi lever som et legeme, lever vi i Åndens kraft. Den, der løsriver sig og sin virksomhed fra Kristi legeme, løsriver sig fra Åndens dåb og kraft.”

Med utgangspunkt i de tre skriftstedene Matt. 3:11, Mrk. 1:8 og Acta 1:5, som alle “peger *frem* mod samme begivenhet, nemlig pinsen,” og 1. Kor. 12:13⁸⁷ - som peker *tilbake* til den samme begivenhet, slutter Madsen at ‘åndsdåpen’ omfatter alle troende og at den objektivt sett ble gjort tilgjengelig på pinsedag.⁸⁸ Dermed blir ‘gjenfødelse’ og ‘åndsdåp’ for Madsen nærmest synonyme begreper, om de dog har ulikt anvendelsesområde:

Når vi taler om at blive født av Ånden, tænker vi på det nye liv, den troende da *selv* får. Når vi taler om at være døbt med Ånden, tænker vi på det nye liv, som den troende får *sammen* med alle de andre troende. [...] Den nye fødsel peger altså på det *personlige*. Åndens dåb peger på det, vi har *sammen* med alle de hellige, vort *felles* liv som lemmer på samme legeme.⁸⁹

Madsen polemiserer ikke kun mot det teoretiske grunnlaget for pinsevenenes ‘åndsdåplære’. Som sjelesørger peker han på det utilbørlige press læren nødvendigvis må legge “over alle dem, der går ind under denne lære, og som ikke selv har talt i tunger.” Da de angivelig mangler “kraften fra det høye” og i tillegg opplever seg mindreverdig vis-à-vis de ‘åndsdøpte’, blir konsekvensen ifølge Madsen “at de giver sig til at søge en [illegitim] oplevelse med tungetale af al deres magt.”⁹⁰

⁸⁷ “For med én Ånd ble vi alle døpt til å være ett legeme, enten vi er jøder eller grekere, slaver eller frie, og vi fikk alle én Ånd å drikke.”

⁸⁸ Poul Madsen, *Helligåndens væsen og virke* s. 35.

⁸⁹ *Ibid.*, s. 36-37.

⁹⁰ *Ibid.*, s. 41.

Madsen avviser likevel ikke all tungetale som sådan,⁹¹ men hevder tvert imot at denne Åndens gave har sin berettigede funksjon i menighetssamlingen:

Tungetalen har sin plass i Guds forsamling, men ikke nogen fremskudt plass og slet ikke pladsen som beviset på, at man er døbt med Ånden eller "brudt igennem til den åndelige verden," som nogle siger. La os med Paulus søge at give den dens rette plads.⁹²

Madsen sier videre: "Med dette syn arbejder vi for tiden sammen med brødre, der har et divergerende syn. Kan det virkelig gå? Hidtil har det gået - ikke problemløst, men alligevel velsignet og til ære for Herrens navn."⁹³

Samarbeidet Madsen alluderte til, refererte høyst sannsynlig til Operasjon Joshua, et evangelisasjonsinitiativ fra Rino Lange (som tilhørte Kristent Fællesskab i København), modellert etter George Verwers Operasjon Mobilisering, men hvor man drev evangelisering eksklusivt i Danmark. Arbeidet startet opp i 1970 og var et samarbeid med organisasjonen Unge Kristne, ledet av blant annet Johannes Facius (som hadde vært med i Kristent Fællesskab fra 1955 til begynnelsen av 1960-tallet) og Johnny Noer. Samarbeidet innebar at det årlige sommerstevnet på Nyborg Strand ikke ble holdt i 1970,

⁹¹ "Der er flere, der hævder, at denne gave ikke er i brug i dag i sin ægte form. De henviser til alt det hysteriske og opstæmte, der kaldes for tungetale, og mener, at den sande tungetale var forbeholdt den første tid i menighedens historie. Det er sandt, at der er en mængde falsk og uægte tungetale, men denne sørgelige kendsgerning bør ikke forlede os til også at forkaste den ægte tungetale. Den ønsker Gud også at skænke sin menighed i dag. Hvor den findes, virker den opbyggende og berigende." (Madsen, *Helligåndens væsen og virke* s. 56.)

⁹² Poul Madsen, "Helligåndens virke." *Mod Målet*, mars 1972 s. 8. Se også Madsen, *Helligåndens væsen og virke* s. 55: "Den ægte tungetale er skøn, himmelsk, harmonisk, ren. Den leder opmærksomheden hos de kristne, der er til stede, hen på Herren. Den bryder aldrig den Ånd, Gud giver i mødet. Den skurrer ikke. Den uægte, sjælelige tungetale er 'elektrisk', citrende, støjende, højrøstet, ofte skrigende og hysterisk. Den bortleder opmærksomheden fra Herren og bryder Ånden."

⁹³ Madsen, *ibid* s. 14.

men at Kristent Fællesskab og Unge Kristne arrangerte en felles konferanse som ble avholdt ved Den Apostolske Kirkes hovedkvarter i Kolding. Madsen og menigheten i København følte imidlertid etter hvert på at Operasjon Joshua ble for karismatisk, rent teologisk kunne man heller ikke innestå for Facius 'åndsdåpslære' som reflekterte tradisjonell pinseteologi. Det ble derfor et definitivt brudd i 1975.

Brudd mellom Madsen og Kristent Fællesskab

Kristent Fællesskab-bevegelsen har aldri vært numerisk stor, og man har i dag menighet i København, Odense og Hillerød. Samlet teller man i dag om lag 400 troende (barna er her ikke medregnet). I 1990 ble det et brudd mellom Madsen og de tre menighetene. Dette skyldtes primært at Madsen ønsket større beslutningsmyndighet enn menighetene var rede til å innvilge. De så imidlertid gjerne at han, som tidligere, bistod med forkynnelse, samt fungerte som 'mentor' og medeldste. Resultatet av bruddet ble at Madsen etablerte en egen Kristent Fællesskab-menighet i København som i dag teller 60-70 troende (barna er heller ikke her medregnet).

Madsen gir på eget initiativ fortsatt ut tidsskriftet *Mod Målet*. De tre Kristent Fællesskab menighetene som ikke lenger samarbeider med Madsen, derimot, publiserer hver sine menighetsblad. I tillegg samarbeider menigheten i København og Odense om utgivelsen av tidsskriftet *Kristent Perspektiv*.⁹⁴

Madsens innflytelse i Norge

Madsens første kone, Thyra Fenger, døde i 1960 og Madsen feiret jul hos Angus Kinnear i England. Gjennom Kinnear ble han introdusert for den britiske forkynneren Lance Lambert, som nok var inspirert både av Nee og Austin-Sparks. Lambert kom heretter ofte til Danmark, ifølge Madsen på eget initiativ.⁹⁵ Det ble imidlertid etterhvert

⁹⁴ Michael Bramming, intervju datert 07.02.2005.

⁹⁵ Se forøvrig Lamberts artikkelserie "Vor fælles tjeneste" i *Mod Målet*, august 1963 s. 1-4, 9; sept. 1963 s. 4, 9-10; okt. 1963 s. 3-4, 9-10.

uoverenstemmelser mellom de to,⁹⁶ og Lambert sluttet å komme til Nyborg Strand.⁹⁷

Madsen fikk også tidlig kontakt med Norge. Erling Ramstad, som var formann i eldsterådet for misjonsmenigheten Betlehem i Oslo hadde hørt Madsen i Danmark i perioden 1952-53. Madsen ble så invitert til Betlehem i 1953. I løpet av disse møtene fikk Madsen kontakt med Gilbert Horntvedt, som var medlem i misjonsmenigheten. Horntvedt dro så i årskiftet 1954-55 på et nyttårstevne i Jönköping hvor Madsen sammen med Wilhelm Bergling var hovedtalere. Horntvedt var fascinert over den dyptpløyende bibelundervisningen og den kontinuerlige forbønnen for stevnet. Vel tilbake i Oslo ble Horntvedt sammen med en annen norsk deltaker, Arthur Jørgensen, enige om å komme sammen til bønn for på den måten bedre å ta vare på det de hadde mottatt gjennom Madsens forkynnelse. Flere kom til, og man begynte med regelmessige bønnemøter i private hjem.⁹⁸ Lyder Engh hadde sporadisk holdt søndagsmøter med 'brødsbrytelse' i Horntvedts gruppe. Fra januar 1969 ble det imidlertid bestemt at man skulle begynne fast med søndagsmøter. Man ønsket ikke å gjøre seg avhengig av forkynnere utenfor 'felleskapet' - man kunne samles "om Herren" selv om man ikke hadde noen spesiell taler tilstede. 'Felleskapet' fikk navnet Kristent Fellesskap i 1969, inspirert både av Madsens Kristent Fællesskab i Danmark og Lamberts Christian Fellowship in Halford House på Halford Road i Richmond, London.⁹⁹ Madsen besøkte det norske felleskapet flere ganger om året og ble gjerne fulgt av

⁹⁶ Roar Haldorsen, intervju datert 13.12.1994.

⁹⁷ Siste referanse til Lambert som jeg personlig har kommet over i *Mod Målet*, refererer seg til Madsens artikkel "Hvad ser du?" i aug. 1967 s. 16: "[...] vore gamle venner fra England, Harry Foster og Lance Lambert, vil underrette os om, hvad Herren gør iblandt dem."

⁹⁸ Gilbert Horntvedt, intervju datert 23.05.1995.

⁹⁹ Horntvedt hevder at navnet Kristent Fellesskap ble valgt nettopp fordi man allerede *var* et kristent fellesskap. Siden Madsens arbeid i Danmark hadde identisk navn, rådspurte man seg likevel med Madsen om han hadde innsigelser, hvilket han ikke hadde.

utenlandske forkynnere som Lambert eller Bergling.¹⁰⁰ Også Stephen Kaung har vært innom. 'Felleskapet' ble lagt ned i 1981 og samlet 50-60 mennesker på det meste.¹⁰¹ Bønnegruppene fortsatte, og fortsetter med noen av de samme menneskene, men man tilhører nå ulike menigheter. Omtrent samtidig med at 'felleskapet' ble lagt ned, ble det en splittelse i Den Evangeliske Forsamling. Flere fra 'felleskapet' gikk inn i denne menigheten mens andre valgte utbrytergruppen Menigheten i Nordregt.¹⁰²

Det synes å råde ulike oppfatninger innen 'felleskapet' om hvorvidt man var en lokal menighet eller ikke. En av lederne, Roar Haldorsen Strat, hevder at menigheten ble "formelt etablert i 1969 og fikk navnet Kristent Fellesskap."¹⁰³ Horntvedt, derimot, så ikke 'felleskapet' som noen egen selvstendig menighet. Man var kun opptatt av å dele det hellige samfunn som svarte til det bilde man hadde mottatt gjennom sin

¹⁰⁰ Se eksempelvis Poul Madsen, "Hvad ser du?" *Mod Målet*, des. 1969 s. 15 og "Hvad ser du?" *Mod Målet*, des. 1975 s. 16.

¹⁰¹ Etter sommerstevnet på Nyborg Strand i 1965 kom flere av de unge fra 'felleskapet' i Oslo sammen for å drøfte hvordan *de* kunne bevare den forkynnelsen de hadde fått del i. De begynte så en separat bønnegruppe i tillegg til at en del fortsatte å gå i Horntvedts gruppe. Etter 2 års bønn ble de tent for aktiv gateevangelisering. De trykte egne traktater og begynte å gå ut på gata på lørdagskveldene. Traktatene ble undertegnet 'Unge Kristne', som de heretter refererte til seg selv som. En del av de omlag 20 ungdommene hadde tidligere hatt kontakt med Operasjon Mobilisering, deriblant Jostein Stokkeland, som var første norske OM'er i 1967. Flere av de unge opplevde siden kall til misjonstjeneste, og flere dro ut med Wycliffe Bibeloversettere til Papua New Guinea, Nepal og Filippinene. Andre startet 'Unge Kristnes Boksenter', som senere ble 'Telos Litteraturtjeneste'. Colombianeren Gonzalo Roa Reyes, fikk siden kontakt med Telos. Gjennom ham opplevde så flere latinamerikanere en kristen omvendelse. Dette ble starten på Salemkirkens (pinsemenighet) arbeid blant spansktalende i Oslo. (Haldorsen, intervju datert 13.12.1994.)

¹⁰² Menigheten ble avviklet for 3 år siden.

¹⁰³ Haldorsen, *ibid.*

subjektive Bibelforståelse.¹⁰⁴ Ulikt Watchman Nee, som syntes å 'forkynne menighet' ut fra en forutforståelse av menighetens 'natur',¹⁰⁵ synes Horntvedts (og Madsens?) motivasjon mye mer praktisk orientert. 'Felleskapet' hadde en funksjonalistisk intensjon i og med at mange av hovedstadens øvrige menigheter ikke syntes å ivareta nødvendige åndelige behov.

Om Madsens første og viktigste 'Norgeskontakt' var og er Horntvedts bønnegruppe, hadde han likefullt mange venner rundt omkring i Statskirken såvel som i frimenighetene, og på et tidspunkt leste flere hundre nordmenn *Mod Målet*.¹⁰⁶ Viktige impulser er blitt formidlet også til Bergen hvor Bernhard Dahl og Sverre Lundhaug, som besøkte Nyborg Strand første gang i 1963, hadde *sin* bønnegruppe.¹⁰⁷ Madsen

¹⁰⁴ Horntvedt, intervju datert 23.05.1995.

¹⁰⁵ I *Mod Målet* for okt. 1963 reflekteres likefullt Watchman Nees menighetssyn i Lance Lamberts artikkelserie "Vor fælles tjeneste," s. 8-9: "Der fandtes aldrig to menigheder i den samme by. [...] Denne enkle geografiske deling er den eneste form for deling, der ikke skader Guds folk, men i virkeligheden fremmer deres eenhed. [...] Du vil sikkert forstå, at i en storby som København med mange kristne må vi have to slags møder, nemlig 1) store centrale møder for alle Guds børn inden for storbyens område og 2) mindre møder i de forskellige dele af byen. [...] Da der kun er een menighed, har såvel de store centrale møder som de små lokale møder samme mål - at opbygge Kristi legeme. Derfor er det nødvendigt, at de i harmoni og fællesskab supplerer hverandre."

¹⁰⁶ Madsen, intervju datert 19.11.1994.

¹⁰⁷ Arne Dahl, intervju datert 03.04.1995. Bernhard Dahl var en nær venn av kinamisjonær Marie Monsen. På begynnelsen av 60-tallet opplevde han en noe vanskelig periode og følte behov for en 'åndelig fornyelse'. Sammen med sin kone fikk han kontakt med en frk. Hana, som muligens hadde tilknytning til De Frie Evangeliske Forsamlinger. Gjennom henne fikk de kontakt med flere mennesker som tidligere hadde vært sammen med Marie Monsen i en privat bønnegruppe, deriblant familien Lundhaug, Anna Margrethe Hansen og Aslaug Bull. Gjennom frk. Hana fikk de også høre om Poul Madsen i Danmark. Dette var foranledningen til at de oppsøkte Madsens sommerstevne på Nyborg Strand, Fyn i 1963 og kom beriket tilbake.

selv besøkte Bergen første gang i mars 1966.¹⁰⁸ Et senere besøk året etter fikk en viss mediedekning da den forholdsvis ukjente kretsen rundt Dahl leide et stort møtelokale og innbød til stevne: “To gange kom journalister fra de stedlige aviser for at få at vite, hvordan det kunne være, der kom så mange mennesker, når - som de sagde - ingen stod bag møderne.”¹⁰⁹ I enda større grad enn Madsen øvde imidlertid Lance Lambert en betydelig innflytelse. Selv kjente han på misjonskall til Kina og hadde allerede lært seg kinesisk¹¹⁰ da han første gang ankom Bergen flere år tidligere for å besøke den norske kinamisjonæren Marie

Dahls sønn, Arne, som studerte teologi ved Menighetsfakultetet i perioden 1966-71, ble av Lance Lambert oppmuntret til å gå i Horntvedts bønnegruppe. Han følte seg imidlertid aldri helt hjemme der. Det er i ettertid likevel vanskelig å peke på ulikheter mellom de to gruppene i henholdsvis Oslo og Bergen. Det eneste måtte i så tilfelle være at mens han aldri kan huske å ha hørt tungetale i Oslo, hendte det at Aslaug Bull i Bergen kunne fremføre budskap i tunger. Dette ble anerkjent som “genuint fra Gud.”

¹⁰⁸ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, mars 1966 s. 18.

¹⁰⁹ Poul Madsen, “Hvad ser du?” *Mod Målet*, april 1967 s. 17.

¹¹⁰ Som forberedelse til Lamberts planlagte opphold i Kina ble han tatt opp ved “the School of African and Oriental Studies” ved London University. Her studerte han “Classical Chinese, Mandarin, Oriental Philosophy and Far Eastern history.” (“Bible Teaching Cassettes by Lance Lambert.” Kent: Anchor Recordings Ltd, n.d.)

Monsen.¹¹¹ Lambert opplevde igjen “at Gud hadde lagt Bergen på hans hjerte” og spurte om han kunne få besøke Dahls bønnegruppe.¹¹²

Familien Dahl dro heretter regelmessig ned til Madsens sommerstevner på Nyborg Strand i mange år. Etterhvert som vennskapet med Lambert vokste seg sterkere, ble identifikasjonen med engelskmannen og hans menighet i London toneangivende vis-à-vis Madsen og Danmark. Lambert besøkte Bergen flere ganger om året til rundt på 80-tallet og bodde da alltid hos familien Dahl. Dahls bønnegruppe bestod hovedsaklig av eldre mennesker, men en del unge møtte trofast opp når Lambert kom på besøk.¹¹³ En av de unge i bønnegruppen, Jan Otto Nesse dro over til Halford House rundt 1963 og tilbrakte ett års tid i Lamberts menighet. Dahls sønn, Arne, besøkte menigheten i løpet av

¹¹¹ Lambert ble visstnok introdusert for Marie Monsen via Hilmar Kjær, som var utsendt fra De Frie Evangeliske Forsamlinger i Bergen som misjonær til Swaziland. (Noralv Askeland, intervju datert 31.08.1994.)

¹¹² Arne Dahl, intervju datert 03.04.1995. Hele familien Dahl var lutheranere. Bønnegruppen samlet imidlertid flere med et baptistisk dåpssyn. Sakramentenes betydning ble dog nedtonet. Man møttes på tvers av teologiske skillelinjer på grunn av en felles forventning om at Gud hører bønn. Mange hadde lært Marie Monsen å kjenne, og hennes bøker ble flittig lest. Det er nok også riktig å si at man møttes gjennom en felles forståelse av ‘menigheten’ som ‘Kristi legeme’, slik denne undervisningen hadde blitt formidlet via Madsen og Lambert. Selv om Lambert nok var sterkt influert av Watchman Nees undervisning om den lokale menighet - og nok også avdekket sitt radikale menighetssyn i hjemmemenigheten Halford House i London, gikk han åpenbart langsommere fram i Bergen. Lambert var forøvrig også influert av den britiske forkynneren T. Austin-Sparks, og forkynnelsen i Bergen var gjerne mer i tråd med Austin-Sparks undervisning om Guds ‘universelle’ menighet som ‘Kristi legeme’. Likevel var det nok mange som sanset at Lambert ønsket noe mer. På samme måte som at flere i bønnegruppen i Bergen etterhvert tok troende dåp - selv om dåp i seg selv aldri ble forkynt - og man opplevde at Lambert bifalt beslutningene, ble man også vitne til at flere av ungdommene etterhvert sluttet å komme på bønnemøtene, men istedet etablerte sin egen bønnegruppe. Sistnevnte moment vil vi imidlertid vende tilbake til i en senere artikkel.

¹¹³ Noralv Askeland, intervju datert 31.08.1994.

sommeren 1964. En rekke andre har også vært innom menigheten for kortere perioder.

25